

רפידתו זהב

פנינים, הנהגות ואמרות מגדולי ישראל

ע"פ פסק של הרב זילברשטיין, אנו מבקשים לא לקרוא בעלון בשעת התפילה וקריאת התורה, שלא יצא שכרנו בהפסדנו.

פרשה: אזורי מות קדושים

גיליון: 63

ז' אייר, תשפ"ג

איסור ייחוד עם ממוזן חברו

פעם ישב הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל אצל אחד מדידיו, והיה מונח על השולחן סכום כסף גדול, שבעל הבית היה עסוק במנייתו. לפתע קראו לבעל הבית לחדר אחר, מיד עזב גם רבי ישראל את החדר ויצא מחוץ לבית.

כאשר חזר בעל הבית חיפש את רבי ישראל ומצאו מתהלך בחוץ, התפלא על כך ושאל על מה ולמה יצא מהבית? השיב רבי ישראל: הלא על השולחן מונחים מטבעות כסף... תמה הלה: וכי חשוד רבינו בעיניי ח"ו?

אמר לו רבי ישראל: "מקובלני שכשם שאסור להתייחד עם אשת חברו, כך אסור להתייחד עם כסף של חברו..." ובאמת קל וחומר הוא, הלא ידוע שרובן נכשלין בגזל ומיעוטן בעריות, ואם על דבר שמיעוטן נכשלין יש איסור ייחוד, כל שכן על דבר שרובן נכשלין..."

(איש לרעה)

"היכן כתוב שמותר לשבור את הלוחות, כפי שעשה משה רבינו?"

שח הגר"י זילברשטיין שליט"א:

בקהילת בני ספרד מקפידים מאוד שלא לדבר בעת התפילה. והנה אירע בקהילתו של הגה"צ רבי ציון הלוי זצ"ל (רבה של פנמה) שהחלו לדבר בתפילה ובקריאת התורה, וכל גערותיו של המרא דאתרא נפלו על אזניים ערלות. הקהל המשיך לדבר.

והנה בשבת אחת, בעת הקריאת בתורה לאחר עליית "שלישי", דפק הרב הלוי על הבימה והכריז: "אנחנו מסיימים בכך את קריאת התורה ומחזירים את הספר להיכלו. הדיבורים בבית הכנסת הם בזיון לספר התורה, ובצורה כזו אי אפשר להמשיך לקרוא בתורה!"

הקהל היה בהלם, אבל הרב הלוי לא נרתע, והחזיר את ספר התורה להיכל, לא לפני שלחש למקורביו שבתפילת מנחה ישלימו את הקריאה, ולמרות שיהיו כאלו שלא ישמעו כבר את הקריאה, עשה זאת כדי ללמד את הציבור לקח.

מיותר לציין כי החל מהשבת היא כבר לא שמעו הגה אחד בשעת התפילה בבית הכנסת בפנמה.

הוסיף הרב זילברשטיין: "כשסיפרתי את המעשה למו"ח הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, הנהגה מאוד ממעשהו של הרב ציון הלוי. כששאלתי את הגר"ש היכן כתוב בתורה שמותר לעשות כך, ולהפסיק את קריאת התורה באמצעה? השיב לי הגר"ש ואמר: "היכן כתוב שמותר לשבור את הלוחות, כפי שעשה משה רבינו...?"

(קול בדומה, הובא בליקוטים וסיפורים נפלאים)

יתומים ואלמנות צריכים עזרה לפסת, ואתם יושבים ולומדים תורה?!

הימים ימי ערבי פסחים והגאון רבי שמעון אהרן פולנסקי זצוק"ל 'הגאון מטפליק' נכנס לבית המדרש ומצא אברכים בני תורה יושבים על מקומותיהם והוגים בתלמודם, כאילו ב'כולל' לא יצאו לימי בין הזמנים.

הגאון נהנה מחד לראות אברכים שתורתם אומנותם גם כשאינן סדרים מחייבים, מאידך הוא זיהה בהם השתמטות ממטלות הבית. דפק הגאון על הבימה והכריז ברגש נוטף:

"רבותי, ישנם בתים של אלמנות ויתומים שמשועים שיבוא משהו לעזור להם מעט בניקיונות לקראת חג הפסח המתקרב בצעדים נחפזים! מי מכם מוכן לסור ולסייע בידם? מצוה רבה תהא בידו!"

ברור שרובם של האברכים נענו לדבר מצוה. הם ניגשו לגאון שביקש מכל אחד את שמו ואת כתובתו והבטיח לסדר את הטעון סידור וכל אברך יישלח לבית אחר.

כעבוד דקות אחדות שוב הופיע הגאון מטפליק בפתח בית המדרש, זימן אליו את האברכים ונתן לכל אחד כתובת של בית שאין שם 'אבא' היכול לסייע בניקיונות לקראת החג. כל אחד מהאברכים קיבל את כתובת ביתו של עצמו...

(הרב יקותיאל יהודה גנול, המבשר, דרשו)

פאה מלאה עוונות, חסר מי שיקטרג?

במדרש רבה אמרו חז"ל: "סאה מלאה עוונות, מי מקטרג? עוון גדול מקטרג בראש". יש להבין - שאל ה'חפץ חיים' - מה השאלה "מי מקטרג", הלא יש סאה מלאה עוונות, האם חסר מי שיקטרג?

אלא - ביאר ה'חפץ חיים' - יש להבין זאת על פי משל: איש אחד, היה בעל חוב לאנשים רבים, והודיע להם כי לראבוננו אין ברשותו כסף לשלם חובותיו.

למרות שבעלי החוב כועסים עליו כעס גדול, אף אחד מהם לא ירוץ אל ביתו של האיש לחטוף את כלי המיטה שלו, שולחנות, כורסאות וכיוצא באלה...

אולם, אם קורה שאחד עז פנים קופץ אל הבית פנימה וחוטף מכל הבא ליד, אזי כבר כולם רצים אחריו לחטוף...

כן הדבר בעוונות - סיים ה'חפץ חיים' - מכל מעשה עבירה נברא מלאך משחית, אולם כל משחית אינו רוצה לצאת ראשונה ולקטרג על בעל העבירה, אבל המשחית שנוצר מעוון "גזול", הוא חצוף גדול, בדיק כמו העבירה עצמה, ומשום כך הוא קופץ בראש ומקטרג. אחריו הולכים שאר המשחיתים, אפילו אלו שאינם חצופים כמותו...

(וקראת לשבת עונג)

ד מילים שאמרה האם לבנה נתנו לו בוחות להקים את "הדף היומי"

"בהיותי ילד", סיפר פעם רבי מאיר שפירא מלובלין, "התעוררתי באחד מן הלילות לשמע קול בכי, התקרבותי בחשש למקור הקול, וגיליתי כי הבוכה הינה אמא..."

"נחרדתי ושאלתי: 'אמא, מה קרה?'". בעיניים נפוחות מדמעות ענתה לי אמא: "מאירקה, אני בוכה, משום שהבטחנו למלמד כדי שיבוא ללמד אותך שלוש מאות רובל למשך חצי שנה. והנה, היום צריך היה כבר לבוא הנה, אולם הוא לא בא. חוששת אני שמא סכום זה מועט מדי עבורו, ולכן הוא לא הגיע. אולם גם שלוש מאות רובל הם הרבה מאוד עבורנו, ואין באפשרותנו לשלם יותר".

חיפשתי מילים כדי להרגיע אותה, ממשיך רבי מאיר ומספר, ולבסוף אמרתי: "אמא, אינך צריכה לבכות כל כך, אמנם הוא לא בא היום, אבל יתכן שהוא יבוא מחר". אבל אמא ענתה לי בין יבבה ליבבה "הוי, מאירקה, אבל מה יהיה עם הלימוד של היום?!", זעקה זו הדהדה בו במשך כל ימי חייו, ודרבנה אותו שלא להפסיד, חלילה, את ה"לימוד של היום". בכוחה הקים את מפעלו האדיר, הדף היומי, שחבק עולם, וגרם וגורם לאלפים רבים לשמור בכל כוחם את הלימוד היומי.

(אור שרה)

הבור של מי בור יותר עמוק – תינוק שנשבה, או מצוות אנשים מלומדה?

סיפר הרב אברהם מרדכי מלאך שליט"א:

היה משגיח נודע בארץ ישראל, קראו לו ר' שלמה וולבה זי"ע, ואחד מהבחורים בישיבה שלו הגיע ממרחקים ללמוד אצלו. הבחור הגיע ממשפחה חילונית מכל הכיוונים, והוא חזר בתשובה והלך ללמוד אצל ר' וולבה.

עברה תקופה של שנה-שנתיים והבחור נהיה הבחור הכי טוב בישיבה: כל תפילה בכוונה, התמדה בהתלהבות, וחבריו לא היו מסוגלים להביין: איך זה יכול להיות שאנחנו, שבאנו מבתים מעולים, אין לנו את ההתלהבות שיש לבחור הזה שמגיע מהבית שהוא הגיע?

אז שאלו את הבחור והוא השיב להם תשובה חכמה: "כל אחד יש לו את הבור שאליו הוא נופל מפעם לפעם. הבור שלי נקרא 'תינוק שנשבה', הבור שלכם נקרא 'מצוות אנשים מלומדה'. רגילות ממשיכים לעשות. ומשמע מזה שהבור של 'מלומדה' יותר עמוק מהבור של 'תינוק שנשבה'".

ויש סיפור דומה מר' עזריאל טאובר, שהוא קירב איזה יהודי אחד, שהיה בעל תשובה כבר שנים ארוכות, ופעם אחת הגיע הבעל תשובה הזה אליו למונסי ורצה לשוחח איתו, אז הוא התפלל מנחה אצלו בבית הכנסת. והיהודי הזה, הבעל תשובה, התפלל תפילת עמידה במשך עשרים דקות. זה היה נראה כמו שהוא חזר בתשובה רק אתמול, אבל הוא כבר חזר בתשובה לפני כמה שנים. ר' עזריאל היה כולו התפעלות, ואחרי התפילה שאל ר' עזריאל, "האם ככה אתה מתפלל כל יום?"

"כן, כל יום"

"אני לא מבין איך אפשר להתמיד ככה? תפילה עשר דקות אני מבין, אבל עשרים???"

אמר לו הבחור: "הרב טאובר, מה אעשה, הרב הוא תינוק שנשבה..."

מסיים הרב מלאך שליט"א; חס ושלום לקטרג, ב"ה שגדלנו חרדים, ושלא נבין את הסיפור בצורה הלא הנכונה. הרעיון הוא שאין לנו התחדשות כי אנחנו כל כך נטועים בעבודת השם שלנו, בתפילה ולימוד שלנו, אנחנו לא אוחזים כשאנחנו נופלים. אנחנו צריכים להיזכר מדי פעם להתחדש.

(אסדר לטעודתא)

בחכמתו הרבה, הכל יצאו מרוצים מהדרשה של הרב

סיפר רב"ד העדה החרדית, רבי משה שטרנבוך שליט"א:

כשכינתני כרב הקהילה החרדית ביוהנסבורג, פירסמה הרבנות שם רשימה של יותר ממאה מאכלים כשרים לפסח. היטב חרה לי שכללו ברשימה כמה וכמה מוצרים שהיו עליהם חששות. הודעתי שבדרשת שבת הגדול אגלה אלו מוצרים כשרים לפסח ומאלו מוצרים מוטב להימנע. התחוללה סערה, והמונים נהרו לבית הכנסת לשמיעת הדרשה, סקרנים לדעת מה יאושר ומה ייפסל, כמה הופתעו בני הקהילה כשהקראתי בסיום הדרשה רשימה קצרה של שמונה פריטים בלבד. והם: מצות ויין, בשר, עופות ודגים, ביצים וחלב, ופירות.

לאחר הדרשה ניגשו בעלי בתים ושאלו לפשר הסתירה: איך יתכן שהרבנות פרסמה רשימה כה ארוכה, והרי לבטח אין בה מוצרי חמץ, ואילו אני הקראתי רשימה קצרה כל כך. ואני, אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר: אם אומר שיש שם חששות רבים, אעורר עליי חמתם של אנשי הרבנות, ואני זקוק לשיתוף הפעולה שלהם לביצור חומות הדת. ואם לא אומר, אתן הכשר למוצרים מפוקפקים.

עמדתי והסברתי, והדברים חשובים, ויש לדעת אותם: הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל כתב, שבפסח יש חובת "ישמרתם את המצות" (שמות י"ב, י"ז) שלא יחמיצו. וגדר השמירה המחויבת היא השמירה המעולה ביותר שביכולתו. כך גם לעניין השמירה בפסח: כל מה שאפשר להוסיף שמירה, חייבים בה. ובמה שאי אפשר, פטורים. עד כאן דברי הנצי"ב זצ"ל.

והבאתי ראיה לדבריו מלשון השולחן ערוך (אורח חיים תנ"ג, ד): שבשעת הדחק מותר לקחת קמח מן השוק למצה. משמע שאם אינה שעת הדחק, אסור הדבר. ומבואר, שחייב השמירה הוא כפי יכולתו: אם אינה שעת הדחק, אסור לקחת קמח שאינו שמור. ואם היא שעת הדחק מותר הדבר.

וזו התשובה לתמיהתם. אמנם יש למעלה ממאה פריטים שכשרים בדיעבד, אבל מי שיכול להדר חייב בכך, ואין לו לסמוך על ההיתר הכללי.

וברוך השם התקבלו הדברים על ליבם והכל יצאו מרוצים. גם אלו שנתנו את ההכשרים הגורפים, וגם אלו שידעו מעתה להיזהר מהם...

(נלקט מתוך הגדה של פסח י"ג משה, דרשו)

שבת שלום
לכל בית ישראל!
צוות העלון רפירתו זהב